

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2023

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение.....	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2023
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

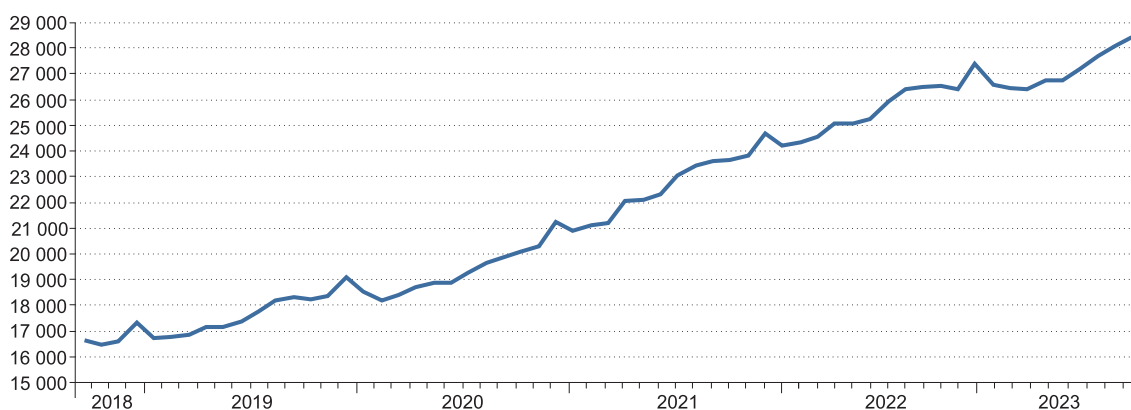
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на септември 2023 г. парите в обращение достигнаха 28 427.8 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на септември 2022 г.) те нараснаха със 7.2%, или с 1905.9 млн. лв. Спрямо съответния предходен едногодишен период увеличението им е по-ниско както в процентно отношение, така и като абсолютна стойност.

Пари в обращение (септември 2018 г. – септември 2023 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През юли – септември 2023 г. парите в обращение се увеличиха с 1229.9 млн. лв., или с 4.5% в сравнение с края на юни 2023 г. Нарастването им през третото тримесечие на 2023 г. е с 0.5 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2022 г. И през трите месеца на третото тримесечие на 2023 г. парите в обращение отбелязаха положителен месечен растеж, като в рамките на разглеждания период той бе най-висок през юли (1.8%).

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2022 г.	30 юни 2023 г.	30 септември 2023 г.
Пари в обращение – общо, в това число	26 521.9	27 197.9	28 427.8
Банкноти	25 971.9	26 629.3	27 846.2
Разменни монети	548.4	567.1	579.8
Възпоменателни монети	1.6	1.5	1.8

Източник: БНБ.

В края на септември 2023 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.95%, а на разменните монети – 2.04%. През третото

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

тримесечие на годината делът на банкнотите нарасна с 0.04 процентни пункта за сметка на същото намаление на дела на разменните монети.

През третото тримесечие на 2023 г. БНБ пусна в обращение медна възпоменателна монета „125 години от рождението на Димитър Талев“ от серията „Български творци“ и златна възпоменателна монета на тема „100 години Богословски факултет“. В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2023 година“ до края на годината следва да се емитура още една нова възпоменателна монета.

Към 30 септември 2023 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на юни 2023 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

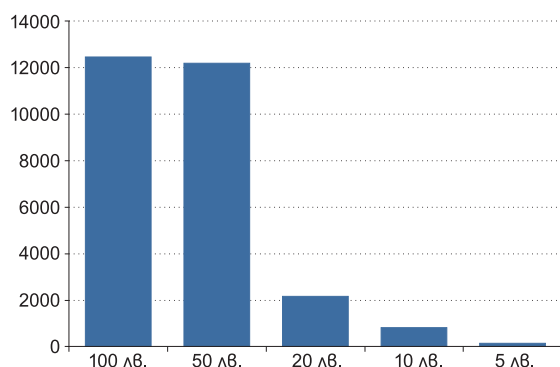
В края на септември 2023 г. в обращение са 589.9 млн. броя банкноти, които са с 3.9% повече в сравнение с края на юни 2023 г. За същия период общата им стойност нарасна с 4.6%, достигайки към 30 септември 27 802.2 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2023 г. е 47.13 лв., което представлява увеличение с 0.33 лв. спрямо края на второто. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.74 лв., или с 6.2%, вследствие на значително по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

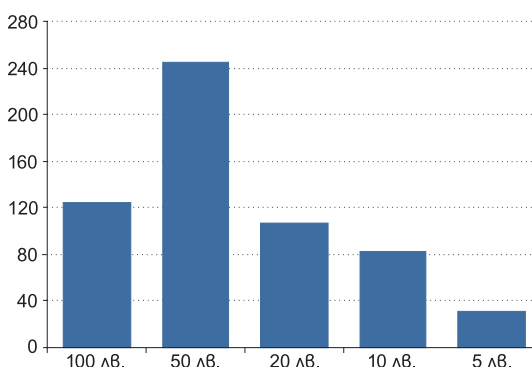
С най-голям дял (41.40%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2023 г. е банкнотата от 50 лева, като към 30 септември в обращение са 244.2 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.33%) са банкнотите с номинал 5 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2023 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличе-

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

нието (с 0.53 процентни пункта) на дела на 50-левовите банкноти. За същия период дяловете на банкнотите с номинална стойност от 5, 10 и 20 лева намаляха, като най-голямо (с 0.55 процентни пункта) е намалението на дела на 20-левовите банкноти.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 5.7 млн. (1.0%), а стойността им – с 1869.6 млн. лв. (7.2%). Все по-ясно се очертава тенденция към нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) и намаляване на броя на банкнотите с по-ниски номинали (10 и 20 лева). При броя на банкнотите от 5 лева е налице тенденция към намаляване на темпа им на нарастване в наличнопаричното обращение.

Спрямо края на септември 2022 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 50 и 100 лева, като по-голямо е нарастването на дела на 100-левовите банкноти (с 2.45 процентни пункта). Спрямо същия период дяловете на банкнотите от 5, 10 и 20 лева намаляха, като най-голямо (с 3.59 процентни пункта) е намалението на дела на 20-левовите банкноти.

В края на септември 2023 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 100 лева е 12 472.1 млн. лв., което е най-големият дял (44.86%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.57%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на юни 2023 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на банкнотите от 50 и 100 лева нараснаха, като по-голямо (с 0.26 процентни пункта) е нарастването при стойността на 50-левовите банкноти, а дяловете на банкнотите от 5, 10 и 20 лева намаляха, като най-голямо (с 0.29 процентни пункта) е намалението на дела по стойност при 20-левовите банкноти.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нарастване беше отчетено единствено при дела на банкнотите с номинал 100 лева – с 2.76 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено е понижението на дела на банкнотите от 20 лева – с 2.09 процентни пункта (от 9.76% до 7.67%).

В края на септември 2023 г. в обращение са 3175.0 млн. броя разменни монети, които са с 55.0 млн. броя, или с 1.8% повече в сравнение с броя им в края на юни 2023 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 12.7 млн. лв., или с 2.2%.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на третото тримесечие на 2023 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на второто тримесечие, така също и за едногодишен период.

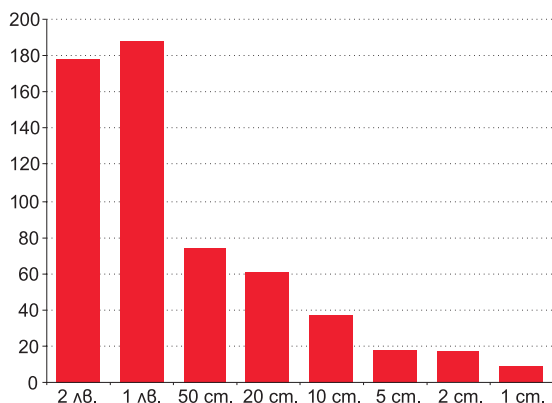
Запазва се общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През третото тримесечие на 2023 г. най-голямо в процентно изражение (с 2.9%) е нарастването при разменната монета с номинал 50 стотинки, а най-малко (с 1.1%) е нарастването на броя на монетите от 2 стотинки.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 165.2 млн. (5.5%), а стойността им – с 31.4 млн. лв. (5.7%). На годишна база с най-бърз темп (6.7%) нараства броят на монетите с номинал 2 лева. В края на септември 2023 г. в обращение са 88.8 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 5.6 млн. броя. Броят на монетите от останалите номинали

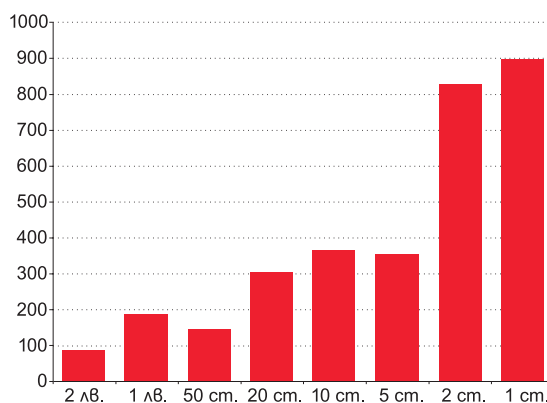
нараства в тесен интервал – от 5.0% за монетите от 5 стотинки до 5.9% за монетите от 10 стотинки.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (28.30%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2023 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 септември извън касите на БНБ са 898.6 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.80%) е броят на монетите от 2 лева.

В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки намаляха съответно с 0.10 и 0.16 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева нараснаха в интервала от 0.01 процентни пункта за монетите от 5 стотинки и от 2 лева до 0.09 процентни пункта за монетите от 10 стотинки.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение в интервала от 0.01 до 0.05 процентни пункта намаляха дяловете на монетите от 1, 5, 20 и 50 стотинки и 1 лев. За същия период дяловете на монетите от 2 и 10 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.05, 0.04 и 0.03 процентни пункта.

Растежът на общата стойност на разменните монети в обращение е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на септември 2023 г. е 187.6 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.36%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.55%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение дяловете на номиналите от 1, 2 и 5 стотинки и от 1 и 2 лева намаляха в интервала от 0.01 до 0.06 процентни пункта. Спрямо същия период дяловете на монетите от 10, 20 и 50 стотинки нараснаха в интервала от 0.02 до 0.08 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение в интервала от 0.01 до 0.20 процентни пункта намаляха дяловете на монетите от 1, 5, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, като най-голямо е намалението при дела на монетите от 1 лев, а най-малко при тези от 1 стотинка. За същия период дяловете по стойност на разменните монети от 10 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.01 и 0.29 процентни пункта. Стойността на монетите от 2 стотинки им определя дял от 2.85%, колкото беше и в края на септември 2022 г.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2023 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 340 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на 2023 г. те са с 907 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2023 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	2	278	46	12	2

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2023 г. е 0.000058%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2023 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези от 50 лева (81.77%). Броят на задържаните 50-лево неистински банкноти представлява 0.000114% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2023 г. банкноти с този номинал. Относително голям е и дялът на неистинските банкноти от 20 лева – 13.53%. С най-малки дялове (по 0.59%) са задържаните неистински банкноти от 5 и 100 лева, съответно с по 2 броя от номинал.

В периода юли – септември 2023 г. бяха регистрирани и задържани общо 95 броя неистински български разменни монети, от които 14 броя от 2 лева, 13 броя от 1 лев и 68 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2023 г. е 0.000003%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2023 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 199 броя евро, циркулирали в паричното обращение, 45 броя щатски долари, циркулирали в паричното обра-

щение, и 44 броя банкноти от други чуждестранни валути (в това число 7 броя, циркулирали в паричното обращение).

III. Негодни банкноти и разменни монети³

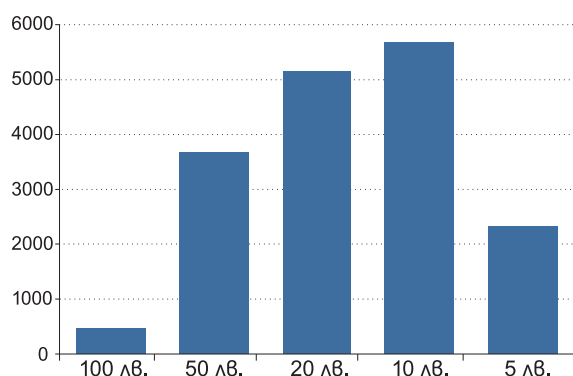
При машинната обработка на постъпилите през третото тримесечие на 2023 г. в БНБ банкноти, като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 17.3 млн. броя банкноти. Те представляват 5.92% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2023 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (32.84%), следвани от банкнотите от 20 лева (29.72%) и от 50 лева (21.28%). По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 5 и 100 лева, съответно 13.49% и 2.67%.

През третото тримесечие на 2023 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 360.8 хил. броя. Те представляват 2.10% от общия брой на обработените за отчетния период разменни монети.

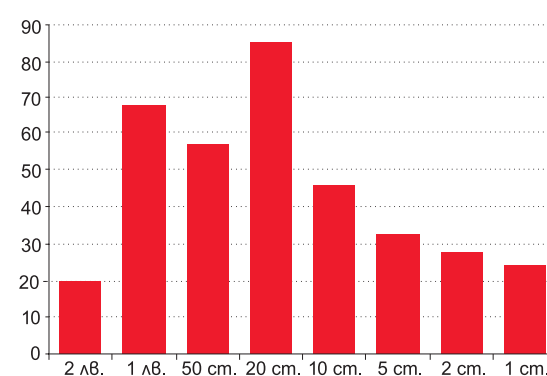
Негодни банкноти (юли – септември 2023 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2023 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през третото тримесечие на 2023 г. негодни разменни монети са тези с номинал 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, съответно 12.83%, 23.56%, 15.95% и 18.80%. С по-малки дялове са отделените като негодни монети от 1, 2 и 5 стотинки и от 2 лева, съответно 6.63%, 7.70%, 8.99% и 5.54%.

³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.), или с избледнели цветове.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ